

Вадим Маслій

к.е.н., доцент, доцент кафедри прикладної математики,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

НАУКОВИЙ ВНЕСОК С. І. ЮРІЯ У ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

Сергій Ілліч Юрій – видатна постать вітчизняної університетської фінансової науки. Він досліджував проблеми фінансів у ринкових відносинах на мікро- та макрорівнях. Вчений присвятив ряд своїх наукових праць ролі бюджетного механізму у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави, сформулював ряд наукових пропозицій, що стосуються удосконалення бюджетного механізму.

Одним із напрямів його досліджень був процес іноземного інвестування, який набував особливої актуальності на початку 1990-х років, коли Україна стала незалежною державою.

Вперше до цієї теми вчений звернувся наприкінці 90-х років [1; 2]. Враховуючи те, що першими формами залучення іноземних інвестицій були спільні підприємства, актуальною стала монографія С. Юрія «Фінансово-кредитні відносини нових форм зовнішньоекономічних зв'язків». В даній праці вчений зазначає, що сучасні міжнародні економічні відносини невід'ємно включають у себе зарубіжні інвестиції як фактор інтернаціоналізації виробництва, розвитку промислово-економічних зв'язків між окремими країнами і групами країн. Розпад СРСР, зазначає С. Юрій, дає змогу більш інтенсивно проводити економічні заходи, пов'язані з ринковою економікою. Спільні підприємства стають найбільш комплексною формою промислово-економічного співробітництва, яке включає в себе процеси науково-технічної, виробничої та збутової взаємодії партнерів. С. Юрій виділяє такі переваги спільних підприємств:

- довгочасність угод про функціонування спільного підприємства;
- можливість комплексного використання зусиль партнерів для взаємодії в усіх передвиробничих, виробничих і збутових сферах;
- об'єднання найбільш сильних взаємодоповнюючих елементів продуктивних сил, які належать партнерам;
- забезпечення контролю з боку партнерів не тільки за виробництвом, а й за процесом реалізації продукції підприємства.

Аналізуючи динаміку залучення іноземних інвестицій через механізм спільного підприємництва, С. Юрій виділяє низку факторів негативного впливу, які на сучасному етапі називають факторами інституційного середовища:

- політичний ризик;
- жорсткі вимоги щодо валютної самокупності та відсутність конвертованості національної грошової одиниці (вкладаючи у спільне

підприємство валюту, іноземний партнер може одержати дохід переважно в карбованцях, а не у вільно конвертованій валюті);

- високі податкові ставки на експорт та імпорт;
- інші політичні фактори.

Аналізуючи методологічні підходи створення спільних підприємств, С. Юрій вивчає інтереси, які мають ТНК та інші учасники спільного підприємництва. При цьому він виходить із двох наступних положень:

– основоположними рушійними силами розвитку кожного даного суспільства, об'єкта є, насамперед, його інтереси; корені суспільних явищ треба шукати у виробничих відносинах. Отже, змінюючи суспільні форми й методи присвоєння, удосконалюючи організаційну структуру виробництва й управління, обов'язково треба попередньо з'ясувати, чийм інтересам і якою мірою служитимуть передбачувані зміни;

– зміни у виробничих відносинах, спрямовані на досягнення прогресивних цілей, слід підкріплювати заходами, які, з одного боку, зацікавлять суб'єктів у їх здійсненні, а з другого – усунуть перешкоди до їх реалізації.

Накладаючи ці методологічні положення на створення та функціонування спільних підприємств, вчений один із перших серед вітчизняних науковців виокремлює інтереси транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) та країни-реципієнта (табл. 1).

Таблиця 1

Інтереси ТНК та суб'єктів господарювання країни-реципієнта

Інтереси ТНК	Інтереси суб'єктів господарювання країни-реципієнта
1. Отримання доступу до мінеральних; 2. Проникнення на ринок, потенційно досить широкий, але з обмеженою купівельною спроможністю (особливо це стосується імпорту); 3. Використання ресурсів порівняно кваліфікованої робочої сили при відносно низьких затратах на її створення; 4. Використання результатів наукових досліджень і технічних розробок для створення нових видів товарів, які є конкурентоздатними на світовому ринку.	1. Отримання доступу до зарубіжної передової технології; 2. Поповнення внутрішніх джерел нагромадження; 3. Використання іноземного досвіду управління для підвищення ефективності виробництва; 4. Зменшення непотрібного імпорту та скорочення витрат у ВКВ; 5. Розширення експорту, особливо готової промислової продукції; 6. Покращення збалансування національної економіки.

В працях початку 2000-х років [5; 6; 7] С. Юрій акцентує увагу на особливостях і суперечливих тенденціях розвитку міжнародних фінансів в умовах глобалізаційних процесів.

С. Юрій зазначає, що: «фактично всі країни світу, незалежно від рівня їх економічного розвитку намагаються використати прямі іноземні інвестиції як джерело зростання, розвитку та поширення новітніх технологій. Міжнародні фінанси виступають одночасно як результативним, так і нівелюючим чинником конкурентної боротьби між країнами-реципієнтами щодо залучення іноземних

інвестицій. Бурхливе зростання транскордонної мобільності фінансових потоків є однією з головних ознак глобального простору» [6, с. 11].

Таким чином, результати наукових досліджень іноземного інвестування, які отримав С. Юрій, не втратили свою актуальність в теперішній час та є методологічним базисом для проведення подальших досліджень в даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Юрій С. І. Ефективність фінансово-кредитних відносин спільних підприємств країн-членів РЕВ. Матеріали наук. конф. Тернопіль: ТФЕІ. 1988.
2. Юрій С. І. Фінансовий механізм інтенсифікації виробництва основних фондів спільного підприємництва країн РЕВ. Матеріали наук. конф. Тернопіль: ТФЕІ. 1988.
3. Юрій С. І. Фінансово-кредитний механізм спільних підприємств (методологія, теорія, практика). К. 1991. 56 с.
4. Юрій С. І. Фінансово-кредитні відносини нових форм зовнішньо-економічних зв'язків (на прикладі спільних підприємств). Монографія. К.: НМК ВО. 1992. 108 с.
5. Юрій С. І. (2002). Орієнтири теорії міжнародних фінансів в умовах глобалізації. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. Вип. 8. Ч. 1. С. 131-138.
6. Юрій С. І., Кравчук Н. Я. Міжнародна мобільність капіталу у вимірі глобальних координат: домінуючі тенденції та сучасні проблеми світової зовнішньої заборгованості. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2024. Вип. 5-1. С. 9-26.
7. Юрій С. І. Міжнародні фінанси в умовах глобалізаційних процесів. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 3 (8). С. 23-28.